

Staré království africké

HROBKY KASUBI A PALÁC V UGANDĚ

Kampala, metropole Ugandy, leží na řadě pahorků, které se zdvíhají nad ostatní zástavbu. Tu návrší s kostelem a parkem, jinde chudinské slumy. Jednomu z kopců vévodí vysoká kuželovitá obří chýše. Je to bývalý královský palác a královské hrobky Kasubi v jednom.

Dnešní Uganda vznikla spojením čtyř království, největší a nejvýznamnější Buganda se nacházelo ve střední části Ugandy. Žili v něm lidé Baganda, což byli převážně zemědělci. Pěstovali banány, sladké brambory, kasavu, fazole, hrách a zeleninu. Chovali slepice, kozy, ovce a dobytek. Všechna půda patřila králi, zvanému *Kabaka*. Ten mohl půdu darovat i vzít a zajišťovat si tak loajalitu náčelníků.

Tak to fungovalo až do roku 1900, kdy se feudální systém začal pod vlivem britské koloniální vlády měnit. Pozemky se rozdělily a měly buď status královských pozemků, jež patřily britské královně, nebo zbylá půda byla přidělena náčelníkům jmenovaným králem a členům královské rodiny.

Bagandové již v 18. století obchodovali s okolními regiony, ve století dalším i s Araby. Když přišli kolonizátoři, lidé Baganda snadno přijali nový ekonomický model založený na obchodu a prodeji úrody za peníze.

Informace

Většina z 30 hektarů, které zaujímá toto místo, je zemědělsky využívána podle tradičních metod. Na vrcholku kopce se nacházel palác z roku 1882, ze kterého se v roce 1884 stalo pohřebiště. V hlavní budově s kruhovým půdorysem a kopulí zvané Muzibu Azaala Mpanga se dnes nachází čtyři královské hrobky. Vše je vyrobeno z přírodních materiálů, jako je dřevo, rákos či spletené větve pomazané hlínou. Hlavní je však duchovní hodnota tohoto místa. Na Seznam světového dědictví UNESCO byly hrobky zapsány v roce 2001.

Bugandské království

Lidé Baganda měli centralizovaný systém vládnutí. Titul krále byl dědičný. Král se ale ženil s dívkami z různých klanů, aby si tak zajistil loajalitu – každý nový král pocházel z rodiny jedné z králových manželek. Království se dělilo na administrativní celky v několika stupních a náčelníci na všech úrovních byli podřízeni a odpovědní přímo králi. Po roce 1750 již náčelnictví nebylo dědičné a udělovalo se za zásluhy. Britové pak neúspěšně prosazovali volby.

Když král zemřel, byly jeho bubny odneseny na bezpečné

místo, než byl jmenován nový král. Posvátný oheň *Gombolola*, který za králova života neustále hořel u vstupu do jeho paláce, byl uhašen. Znovu ho zapálili až při korunovaci nového krále. Však také oficiální oznámení smrti krále znělo: „Oheň Bugandy byl uhašen.“ Tato tradice trvala až do roku 1966.

Když král zemřel, jeho tělo bylo pečlivě zavinuto do roucha a položeno do místnosti v jeho domě zvané *Twekobe*. Pak bylo tělo nabalzamováno a teprve po šesti měsících pohřbeno. Bagandové věřili, že duše člověka zůstávala vždy tam, kde se nacházela jeho čelist. Proto byla čelist

krále před pohřbem z těla vyňata a na místě jejího opatrování se postavila svatyně.

Víra v nadpřirozeno

Lidé Baganda věřili na nadpřirozené síly *mizimu*, *misambwa* a *Balubaale*. O *Balubaale* se věřilo, že to jsou lidé s výjimečnými vlastnostmi zaživa i po smrti. *Mizimu* byli duchové mrtvých, kteří pronásledovali ty, se kterými byl mrtvý zaživa ve sváru. *Mizimu* mohli vstoupit do přírodních objektů a stali se *misambwa*. Nejvyšší bytost *Katonga* stvořil nebe, *Zemi* a všeho na ní. Zároveň ale patřil mezi nadpřirozené síly *Balubaale*. Ty měly různé funkce – byl tu bůh nebes, blesků, bůh epidemií, neštovic, zemětřesení, duhy nebo třeba bůh Viktoriina jezera. Bohům byly zasvěceny chrámy. Každý chrám měl médium a kněze, prostředníky mezi *Balubaale* a lidmi.

Poslední útočiště

Posledním místem, ze kterého dýchá duch starých časů lidu Baganda, je právě návrší s královským palácem, hlídaným strážci ve žlutých hábitech. Za plotem se otevře pohled na palác a jakési kruhové náměstí před ním. Po okraji stojí řada malých chýší, kde žilo až osmdesát královských manželek.

Královský palác byl postaven v roce 1882. Dovnitř se může jen naboso. Uvnitř je královské sídlo prostorné a ve své jednoduchosti velkolepé. Osmatřicet kruhů na stropě prý znázorňuje počet etnik v Ugandě. Jediným vybavením jsou rohože na podlaze, pár kreseb a fotografií panovníků a řada oštěpů kolem stěn přehrazující kuželový prostor paláce. Oštěpy jsou symboly vládců, pohřbených v zadní části paláce. ■ LUMÍR PECOLD

Bagandové byli zruční tkalci a hrnčíři. Vyráběli také nejlepší oděvy z kůry, oštěpy, štíty, luky a šípy. Rovněž uměli dělat bubny i jiné hudební nástroje. Byli dobří rybáři a lovci.

FOTO: LUMÍR PECOLD